

743

GAZ I WODA

ORGAN ZRZESZENIA GAZOWNIKÓW I WODO-
CIĄGOWCÓW POLSKICH ORAZ ZWIĄZKU
GOSPODARCZEGO GAZOWNI I ZA-
KŁADÓW WODOCIĄGOWYCH
W PAŃSTWIE POLSKIM.

ROCZNIK X.

1930.

□ □ □ □ REDAKTOR: □ □ □ □
Dr Inż. JAROSŁAW DOLIŃSKI
□ □ SEKRETARZ REDAKCJI: □ □
Inż. JÓZEFA CZAPLICKA

KRAKÓW.

Nakładem Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich oraz Związku
Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskim.

1.2.1930.

y. 19

Treść rocznika X z r. 1930.

A. Gazownictwo.

	Strona
Rudolf Zygmunt inż. mag.: W sprawie czwartej wyższej uczelni technicznej w Polsce	1
Gigiel Jerzy inż.: Próby zwiększania wydajności gazu przez krakowanie*	7
Szulce Aleksander dr inż.: O naftalenie	13
— Spis gazowni i wodociągów Rzeczypospolitej Polskiej. I. Gazownie	15
— Normy smół drogowych	23
Klimczak Bronisław inż.: Przebudowa zbiornika gazowego na 9.000 m ³ w Gazowni bydgoskiej	28
Warszawski Zdzisław inż.: Podstawy ekonomiczne i praktyczne przesyłania gazu koksowego na dalsze odległości w Polsce*	29, 62
— Normy własności i znormalizowane metody badań polskich smół drogowych*	32
Swierczewski Czesław inż.: Uwagi w sprawie artykułu »Ocena wartości węgla na podstawie analizy laboratoryjnej«	49
Korzeniowski Michał inż.: Uwagi dotyczące budowy i rozwoju warszawskiej sieci przewodów podziemnych do gazu	53
Malecki Jerzy: Wrażenia z praktyki gazowniczej w Anglii	70
Hellmich Leopold: Co zrobiono w Gazowni Warszawskiej w dziedzinie racjonalnej organizacji i mechanizacji	76
Dawidowski Roman inż.: Porównawcze zestawienie wyników opału centralnego ogrzewania koksem hutniczym i gazowniczym*	115
Kiesler Adolf: Analiza kosztów przesyłania gazu koksowego na duże odległości z uwzględnieniem kosztów stacji kompresorów i sprężania*	118
Konopka Józef inż. cyw. i Szulce Aleksander dr inż.: Gazyfikacja Polski*	125, 140
Seifert Mieczysław inż.: Taryfa gazowa w Krakowie*	129
Seifert Mieczysław inż.: W sprawie przywozu smoły	158, 329
Doliński Jarosław dr inż. i Seifert Mieczysław inż.: Bilans cieplny komór o ruchu ciągłym w Krakowskiej Gazowni*	178
Dziurzyński Antoni inż.: Koks gazowy czy hutniczy?	183
Szulce Aleksander dr inż.: O racjonalnym sposobie wyrobu gazu wodnego w piecach pionowo-komorowych*	184
Swierczewski Czesław inż.: Wrażenia z II Międzynarodowej Konferencji Energetycznej	189, 219
Witkiewicz Roman dr inż.: Gaz ziemny jako źródło energii	194, 223
Konopka Józef inż. cyw. i Szulce Aleksander dr inż.: Zastosowanie rur żeliwnych do rurociągów, w szczególności dalekosiężnych*	197
Krzyżkiewicz Jan inż.: Projekt tablicy normalizacyjnej gazów technicznych palnych	204
— Sprawozdanie z kursu dokształcającego dla gazmistrzów i techników gazowniczych*	214
Konopka Józef inż. cyw. i Szulce Aleksander dr inż.: O budowie gazociągów dalekosiężnych w polskich zagłębieniach węglowych	227
Buzek Jerzy inż.: Sposoby wrowe odlewania rur	229
Neufeld Karol inż.: Stosowanie gazu do centralnego ogrzewania jako poważny czynnik zwiększenia konsumpcji	230
Holnicki-Szulce Jerzy inż. ceramik: W sprawie kaolinów	233
J. K.: Statystyka gazownicza	234
Żardecki Kazimierz inż.: Zastosowanie gazu ziemnego we Lwowie	249
Piwoński Emil inż.: Próby rozkładu metanu i gazu na aparatach Zakładu gazowego miejskiego we Lwowie	254
Klimczak Bronisław inż.: Zastosowanie koksu gazowego w gazowniach i poza gazowniami*	264, 295
Kiesler Adolf: Porównanie istniejących wzorów na przepływ gazu w rurociągach dalekosiężnych*	281
Seifert Mieczysław inż. i Czaplicka Józefa inż.: Taryfa gazowa i cena gazu	291, 325
Seifert Mieczysław inż.: Gaz w gospodarstwie domowym	299
Szulce Aleksander dr inż.: Węgiel brunatny jako surowiec do wyrobu gazu	301
Szulce Aleksander dr inż.: Techniczny Inspektorat gazowni szwajcarskich	302
Doliński Jarosław dr inż.: Usuwanie tlenu węgla z gazu	313
Klewski Jan inż.: Gaz ziemny w Zagłębiu krośnieńsko-jasielskim*	315
Seifert Mieczysław inż.: Przebudowa komina fabrycznego w Krakowskiej Gazowni miejskiej*	321
Szulce Aleksander dr inż.: Zmniejszenie zawartości wody w smole*	324

Propaganda.

Konkurs gotowania na gazie w Poznaniu	86
Tablice propagandowe Gazowni Poznańskiej*	86, 134, 332

* Artykuły ilustrowane oznaczone są gwiazdką.

Gazyfikacja gospodarstw domowych	303
»Gaz — jedna z podstaw bogactwa kraju«	304
Propaganda Gazowni Poznańskiej (broszura)	304

Sprawozdania z ruchu i zarządu.

Budżet Gazowni Warszawskiej*	39
Z Gazowni Łódzkiej	42
Sprawozdanie Krakowskiej Gazowni Miejskiej za r. 1929/30	239
Sprawozdanie Zakładu Gazowego Miejskiego we Lwowie za r. 1929/30	240
Sprawozdanie Gazowni Miejskiej w Łodzi za r. 1929/30	242
Sprawozdanie Bydgoskiej Gazowni Miejskiej za r. 1929/30	243
Sprawozdanie Miejskiego Zakładu Gazowego w Lublinie za r. 1929/30	244
Zakończenie realizacji projektu przebudowy Gazowni Warszawskiej*	330

Recenzje i Wydawnictwa nadesłane.

Czyszczenie wody kotłowej ze szczególnem uwzględnieniem kotłów wysokoprężnych	20
Inż. R. Dawidowski: Tabele do obliczania rozmiarów pieców kaflowych i gazowych	43
Gaz ziemny w Daszawie*	71
Inż. J. Biernacki i inż. K. Nadolski: Podręcznik spawacza	135
»Wynalazki i odkrycia«	246
Referaty prof. Świętosławskiego na II Wszechświatową Konferencję Energetyczną	305
Sprawozdanie z działalności P. K. N.	305
Prof. inż. R. Dawidowski: Oszczędny opał wodnych centralnych ogrzewań koksem gazowniczym i gazem	305
Kalendarz Techniczno-Budowlany	306

Wiadomości bieżące.

Pośmiertne odznaczenie	22
Komisja Gazyfikacyjna Polskiego Komitetu Energetycznego	22
Otwarcie Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach	45
Związek Inżynierów Chemików Rzeczypospolitej Polskiej	46
Wrażenia z Wystawy »Gaz i Woda« w Berlinie	46
Rozwój Zakładów »H. Cegielski S. A.« w Poznaniu	46
Wykład o gazownictwie	72
Gaz ziemny w Warszawie	72
Uruchomienie pieców Glover-West w Gazowni Warszawskiej	72
Budowa pieców komorowych Koppersa w Gazowni Poznańskiej	72, 89
Uruchomienie czwartego pieca w Gazowni Krakowskiej	72
Koncesja na budowę gazowni w Gdyni	72
Budowa gazowni we Włocławku	72
X Kongres Acetyleny i Spawania	72
Rocznik VIII Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych	72
Kandydatury na posady w gazownictwie	89
Uruchomienie nowej piecowni w Gazowni Warszawskiej	89
Kurs dokształcający dla majstrów i techników gazowniczych	89, 136
Trudności węglowe Gazowni Warszawskiej	89
Encyklopedia Powszechna Ultima Thule	90
Długotrwały spór o kradzież gazu	90
Popieranie przemysłu krajowego przez gazownictwo	135
XI Zjazd Czechosłowackiego Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców	136
Organizacja Sekcji gazowniczej na Wszechświatowej Konferencji Energetycznej	136
Dwugaz w Gazowni Bydgoskiej	136
Wybuch podziemny gazu w Poznaniu	136
Próba oświetlenia ulic gazem ziemnym we Lwowie	136
»Wiadomości Polskiego Komitetu Normalizacyjnego«	136
Nowa czyszczalnia w Gazowni Warszawskiej	162
Nowy palnik do gazu ziemnego	216
Gaz ziemny na Targach Wschodnich	216
Budowa gazowni w Gdyni	216
W sprawie gazociągów gazu ziemnego	246
Instytut Gazowy	246

Próby opalania centralnych ogrzewań we Lwowie	247
Rozwój sieci przewodów gazowych w Warszawie	247
Nowe rozporządzenie dotyczące legalizacji gazomierzy	274
Zmiany dotychczasowych przepisów ogólnych o legalizacji narzędzi mierniczych	274
IV Zjazd Naftowy	307
XII Zjazd Delegatów Polskich Zrzeszeń Technicznych	307
Spis chemików polskich	307
Projekt rozporządzenia o budżetach przedsiębiorstw komunalnych	307
Samorządowa Komisja Zdrowia Publicznego	308
Poradnia elektryczna dla miast	308
Gaz w elektrowni	334
Pierwsza fabryka gazoliny w zachodniej Małopolsce	334

Wiadomości gospodarcze.

Nowe rozporządzenie o ulgach celnych	43
Zwolnienie gazowni od podatków państwowych	45
Ogólna światowa produkcja rur i międzynarodowa organizacja handlowa	88
Amerykańska produkcja rur odlewanych sposobem wirowym	88

Kronika zagraniczna.

Gazownictwo angielskie w r. 1928	23
Konsumcja gazu w Stanach Zjednoczonych A. P.	23
Dwugaz w gazowniach japońskich	23
Kraj małych gazowni	23
Sprzedaż lodowni gazowych w Nowym Jorku	23
Statystyka samobójstw w Anglii	23
53 Kongres Przemysłu Gazowniczego we Francji	216
Gazownia Miejska w Sztokholmie	274
Skarga sądowa firmy M. A. N. przeciw firmie A. Klönne	309
Niemieckie Kontynentalne Towarzystwo Gazowe w Dessau	335

B. Wodociągarstwo.

Rudolf Zygmunt inż. mag.: W sprawie czwartej wyższej uczelni technicznej w Polsce	1
Szenfeld Edward inż.: Wodociąg dla Pragi	2
Rudolf Zygmunt inż. mag.: Normy oczyszczania ścieków według pierwszego polskiego projektu	11
Rudolf Zygmunt inż. mag.: Podstawy do opracowania fizycznych i chemicznych norm dla wody do picia oraz do celów gospodarczych i przemysłowych	25, 57, 81
— Uwagi w sprawie sprawdzania wodomierzy	39
Kotowicz Antoni inż.: Znaczenie rzek dla zaopatrywania wielkich miast w wodę	74
Piechaczek Władysław: Polskie pośpieszne osadniki-filtry*	123
Troskolewski A. T. inż. mech.: O podstawach teoretycznych konstrukcji manometrów rtęciowych różnicowych, stosowanych w praktyce wodomierzowej*	137
Swierczewski Czesław inż.: Wrażenia z II Międzynarodowej Konferencji Energetycznej	189, 219
Konopka Józef inż. cyw. i Szulce Aleksander dr inż.: Zastosowanie rur żeliwnych do rurociągów, w szczególności dalekosiężnych*	197, 271
J. K.: Poświęcenie gmachu administracyjnego Dyrekcji Wodociągów i Kanalizacji oraz kamienia węgielnego pod budowę filtrów m. Warszawy*	211
Reutt Leon inż.: Wodociągi miasta Drohobycza	217
Buzek Jerzy inż.: Sposoby wirowe odlewania rur	229
Rudolf Zygmunt inż. mag.: Stosunkowa ilość straconego tlenu oraz tlenu pochłoniętego z atmosfery, jako dane do określenia stopnia zanieczyszczenia rzek*	257, 286
Rudolf Zygmunt inż. mag.: W sprawie badań nad rzekami	329

Nadesłane.

Kielichy rur żeliwnych	271
----------------------------------	-----

Recenzje i Wydawnictwa nadesłane.

Czyszczenie wody kotłowej ze szczególnem uwzględnieniem kotłów wysokoprężnych	20
Inż. J. Biernacki i inż. K. Nadolski: Podręcznik spawacza	135

»Wynalazki i odkrycia«	246
Sprawozdanie z działalności P. K. N.	305
Podręcznik dla sprawdzających wodomierze	331

Wiadomości bieżące.

Pośmiertne odznaczenie	92
Wodociąg dla Pragi	22
Czwarty kurs doksztalcenia sanitarnego dla inżynierów	23
Otwarcie Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach	45
Związek Inżynierów Chemików Rzeczypospolitej Polskiej	46
Wrażenia z Wystawy »Gaz i Woda« w Berlinie	46
Rozwój Zakładów »H. Cegielski S. A.« w Poznaniu	46
Badania uchybień w robotach ufenowskich	47
Zaliczenie wodociągów miejskich do rządu komunalnych zakładów dobra publicznego	47
X Kongres Acetyleny i Spawania	72
Rocznik VIII Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych	72
Wodociąg m. Będzina	90
XI Zjazd Czechosłowackiego Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców	136
»Wiadomości Polskiego Komitetu Normalizacyjnego«	136
Projekt norm chemicznych i bakterjologicznych wody do picia	247
Projekt ustawy o Państwowym Funduszu Wodnym	247
Budowa wodociągów w Łucku	247
Budowa kanalizacji w Białymstoku	247
Instrukcja legalizacyjna dla wodomierzy	247
Zmiany dotychczasowych przepisów ogólnych o legalizacji narzędzi mierniczych	247
Spis chemików polskich	307
V kurs doksztalcenia sanitarnego dla inżynierów	307
Projekt rozporządzenia o budżetach przedsiębiorstw komunalnych	307
Samorządowa Komisja Zdrowia Publicznego	308
Orzeczenie Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawie ściągania opłat za wodę i używanie urządzeń kanalizacyjnych	308
Rozbudowa wodociągów m. Będzina	334
Projekt wodociągów i kanalizacji m. Kruszwicy	334
Budowa wodociągów w Dąbrowie Górniczej	335
Budowa wodociągów i kanalizacji w Gdyni	335
Przymus kanalizacyjny w Łodzi	335

Wiadomości gospodarcze.

Nowe rozporządzenie o ulgach celnych	43
Opłaty stempłowe dla zakładów wodociągowych i kanalizacji	43
Ogólna światowa produkcja rur i międzynarodowa organizacja handlowa	88
Amerykańska produkcja rur odlewanych sposobem wirowym	88

C. Z życia organizacji.

Program ogólny XII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich w Drohobyczu	73
Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich (zaproszenie na Zjazd Gazowników Francuskich)	90
Referaty zgłoszone na XII Zjazd G. i W. P. w Drohobyczu	90
Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich (memoriał w sprawie węgla gazowniczego)	91
Protokół posiedzenia Zarządu Zrzeszenia G. i W. P. z dnia 10 lutego	92
Protokół posiedzenia Zarządu Zrzeszenia G. i W. P. z dnia 17 marca	94
Protokół posiedzenia Zarządu Związku G. G. i Z. W. z dnia 10 lutego	95
Sprawozdanie z XII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich w Drohobyczu*	97, 165
Protokół XII Walnego Zebrania Zrzeszenia G. i W. P. z dnia 10 maja	109
Komitet uczczenia jubileuszu dyr. Swierczewskiego	162
XII Zjazd G. i W. P. (zamknięcie rachunków)	162
Protokół posiedzenia Zarządu Związku G. G. i Z. W. z dnia 17 marca	163
Protokół posiedzenia Zarządu Zrzeszenia G. i W. P. z dnia 8 maja	164
Protokół XII Walnego Zgromadzenia Związku G. G. i Z. W. z dnia 10 maja	165
Podziękowanie dyr. inż. Czesława Swierczewskiego	188

Protokół posiedzenia Zarządu Związku G. G. i Z. W. z dnia 10 maja	188
Zrzeszenie Gazowników i Wodociągowców Polskich (memoriał w sprawie kształcenia pracowników dla przemysłu gazow- niczego)	248
Stały Zjazdowy Komitet Łącznikowy (posiedzenie z dn. 9/X)	275
Donosłe wyjaśnienie w sprawie wodomierzy i gazomierzy	276
Protokół posiedzenia Zarządu Zrzeszenia G. i W. P. z dnia 12 września	277
Protokół posiedzenia Zarządu Związku G. G. i Z. W. z dnia 12 września	279
Komitet Organizacyjny XIII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich (posiedzenie z dnia 30/X)	309
Protokół posiedzenia Sekcji Gazowniczej Zrzeszenia G. i W. P. z dnia 12 września	309
Statut Zrzeszenia Gazowników i Wodociągowców Polskich	310
Komitet Organizacyjny XIII Zjazdu Gazowników i Wodociągowców Polskich (posiedzenie z dnia 20/XI)	335
Sprostowanie protokołu posiedzenia Zarządu Związku G. G. i Z. W. z dnia 12 września	335
Protokół z posiedzenia Sekcji Gazowniczej Zrzeszenia G. i W. P. z dnia 18 listopada	335
Protokół z posiedzenia Prezydium Zrzeszenia G. i W. P. z dnia 25 listopada	336

D. Przegląd czasopism.

Journal des Usines à Gaz, 53, Nr. 23—24 (1929)	20
Bulletin de l'Association des Gaziers Belges, 51, Nr. 6 (1929)	20
Schweizer. Verein v. Gas- u. Wasserfachmännern Monatsbulletin, 9, Nr. 12 (1929)	21
Plyn a Voda, 9, Nr. 10—12 (1929)	21, 86
Zeitschrift d. österr. Vereines v. Gas- u. Wasserfachmännern, 69, Nr. 10 12 (1929)	21
Gas- u. Wasserfach, 72, Nr. 48—52 (1929)	21
Gas Journal, 188, Nr. 3463—3475 (1929)	21, 86, 161
Journal des Usines à Gaz, 54, Nr. 1—21 (1930)	161, 245, 273, 306, 333
Schweizer. Verein v. Gas- u. Wasserfachmännern Monatsbulletin, 10, Nr. 1—10 (1930)	161, 245, 273, 307, 333
Zeitschrift d. österr. Vereines v. Gas- u. Wasserfachmännern, 70, Nr. 1—9 (1930)	161, 245, 273, 333
Gas- u. Wasserfach, 73, Nr. 1—22 (1930)	161, 245, 273, 334
Bulletin de l'Association des Gaziers Belges, 52, Nr. 1—3 (1930)	245, 273
Plyn a Voda, 10, Nr. 1—10 (1930)	245, 273, 306, 334

E. Osobiste.

Inż. Kazimierz Żardecki, przyjęcie honorowego konsulatu estońskiego	43
Za długoletnią pracę, dyplomy uznania dla pp. Bosińskiego i Figi	43
Inż. Bolesław Dalbor, odznaczenie	89
Jubileusz dyr. inż. Czesława Swierczewskiego	135
Jubileusz dyr. inż. Bronisława Klimczaka	162
Inż. Kazimierz Żardecki, odznaczenie	246
Inż. Tadeusz Jaszczurowski, odznaczenie	307
Inż. Jerzy Wojnar, odznaczenie	307

F. Nekrologja.

Ś. p. Marta Kotarbińska-Pniewska	216
Ś. p. Inż. Aleksander Krzywiec	216

G. Dział pośrednictwa pracy.

Str. 248, 280, 312.

Sprawozdawcy sygnują: (J. Cz.): inż. Józefa Czaplicka. — (J. D.): dr inż. Jarosław Doliński. — (J. K.): inż. Józef Konopka. — (M. S.): inż. Mieczysław Seifert.

